

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 27 marca 2017 r., sygn. II Ko 397/15, Sąd Okręgowy w Poznaniu, na podstawie art. 552a § 1 k.p.k. w zw. z art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r., poz. 437, zwanej dalej „ustawa nowelizująca”), zasądził od Skarbu Państwa na rzecz W. M. 200.000 zł tytułem zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie zastosowane w sprawie sygn. II K 2043/12 Sądu Rejonowego w Żarach. W pozostałym zakresie żądanie wnioskodawcy, tj. co do odszkodowania w wysokości 382.777,12 zł tytułem utraconych korzyści, oddalił. Jednocześnie Sąd Okręgowy na podstawie art. 554 § 4 k.p.k. w zw. z art. 25 ust. 3 ustawy nowelizującej zasądził od Skarbu Państwa na rzecz W. M. 2.460 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz obciążył Skarb Państwa kosztami postępowania.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pełnomocnik wnioskodawcy. Zaskarżył orzeczenie w części, tj. co do rozstrzygnięcia z pkt 2 oddalającego żądanie zapłaty odszkodowania, Sądowi Okręgowemu zarzucił:

- 1) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 552a § 1 k.p.k. w zw. z art. 25 ust. 3 ustawy nowelizującej oraz art. 25 ust. 1 pkt 8a oraz 8 b ustawy o Służbie celnej, poprzez ich błędną wykładnię;
- 2) obrazę przepisów postępowania, tj. art. 7 k.p.k., mającą wpływ na treść zapadłego wyroku, poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów poprzez dowolną ocenę zgromadzonych w sprawie dowodów, w szczególności opinii biegłej odnośnie do wyliczenia utraconych korzyści na skutek pozbawienia wolności oraz wydalenia ze służby.

Podnosząc ww. zarzuty skarżący wniósł o zmianę wyroku poprzez zasądzenie na rzecz wnioskodawcy 411.284 zł tytułem odszkodowania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pełnomocnika wnioskodawcy nie zasługiwała na uwzględnienie.

Osobie, wobec której zastosowano niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienie za doznaną krzywdę (art. 552 § 1 k.p.k.). Określając wysokość należnego poszkodowanemu świadczenia, zgodnie z treścią art. 558 k.p.k., sąd stosuje przepisy ustawy Kodeks postępowania cywilnego. To oznacza posłużenie się przy ustalaniu świadczenia przede wszystkim zasadą adekwatnego związku przyczynowego statuowanego w treści art. 361 § 1 k.c., zgodnie z którym odpowiedzialność Skarbu Państwa obejmuje jedynie taką szkodę powstałą po stronie poszkodowanego, która stanowi normalne, typowe następstwo zastosowania tymczasowego aresztowania. Konieczność zastosowania przedmiotowej zasady, jak słusznie przyjął Sąd Okręgowy, w niniejszej sprawie pociągała za sobą konieczność ograniczenia rozmiaru szkody doznanej przez W. M. względem żądania wysuniętego we wniosku o przyznanie odszkodowania.

W toku kontroli instancyjnej Sąd Odwoławczy nie podzielił stanowiska apelującego, jakoby wnioskodawcy z tytułu zastosowania wobec niego niewątpliwie niesłusznego aresztowania należne było odszkodowanie w łącznej wysokości 411.284 zł, tj. równowartości utraconych przez poszkodowanego zarobków za cały okres pozostawania przez niego poza służbą. Rację ma skarżący, że stosownie do treści art. 25 ust. 1 pkt 8a - 8b ustawy z dnia 24 lipca 1999 r. o Służbie celnej (Dz.U. z 2004 r. Nr 156, poz. 1641 ze zm.) w brzmieniu przepisu obowiązującym do 28 marca 2008 r. funkcjonariusz celny podlegał zwolnieniu ze służby m.in. z powodu wniesienia aktu oskarżenia o umyślne popełnienie przestępstwa, ściganego z oskarżenia publicznego lub w przypadku jego tymczasowego aresztowania. Przy czym w niniejszej sprawie poszkodowany został zwolniony z uwagi na zastosowanie wobec niego tymczasowego aresztowania. Niemniej jednak pełnomocnik wnioskodawcy formułując zarzuty konsekwentnie nie dostrzega, że przy uwzględnieniu ogółu okoliczności faktycznych rzeczywiście brak jest podstaw do stwierdzenia, iż niemożność wykonywania przez poszkodowanego pracy celnika, a co za tym idzie utrata przezeń zarobku w okresie wskazanym we wniosku oraz apelacji, tj. do czasu przywrócenia go do pracy po zakończeniu toczącego się postępowania karnego, stanowi konsekwencję nie tyle zastosowania niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania, co właśnie faktu samego trwania postępowania karnego. Wystarczy wskazać, że gdyby prokurator nie wniósł do sądu aktu oskarżenia

przeciwko W. M., bądź też postępowanie karne zostałyby wcześniej zakończone uniewinnieniem poszkodowanego od stawianych mu zarzutów, to poszkodowany zostałby wcześniej przywrócony do służby, a do powstania po jego stronie szkody w postaci utraconych korzyści w wysokości określonej we wniosku o odszkodowanie by nie doszło. Niezależnie od tego, że w przeszłości wobec poszkodowanego zastosowane zostało tymczasowe aresztowanie. W konsekwencji tego, Sąd Apelacyjny nie miał wątpliwości, że w niniejszej sprawie to nie fakt niesłusznego tymczasowego aresztowania stanowił zdarzenie skutkujące powstaniem szkody (utrata zarobku), lecz toczące się przeciwko poszkodowanemu przez wiele lat postępowanie karne. Ta zaś okoliczność, w świetle art. 552 k.p.k. i nast., wykluczała, jak słusznie uznał Sąd I instancji, stwierdzenie, że zachodzą podstawy do przyznania W. M. od Skarbu Państwa odszkodowania z tytułu utraconych korzyści wyliczonych przez biegłego za podawany we wniosku o odszkodowanie okres pozostawania poza służbą. Podstawy do żądania od Skarbu Państwa odszkodowania wedle przywołanych wcześniej przepisów k.p.k. nie może stanowić bowiem toczące się postępowanie karne zakończone uniewinnieniem oskarżonego, a jedynie zastosowane wobec osoby niesłuszne tymczasowe aresztowanie, zatrzymanie, bądź wykonanie kary, której ta nie powinna była ponieść. Skoro z poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych wynika, że niemożność pełnienia przez poszkodowanego służby we wskazanym przez Sąd Okręgowy okresie była adekwatnym i bezpośrednim następstwem jedynie toczącego się przeciwko W. M. postępowania karnego przed sądem (przeszkoda w przywróceniu do pracy), to zarobek utracony przez ww. w przedmiotowym okresie przyjęty za podstawę żądania odszkodowawczego nie mógł podlegać zasądzeniu tytułem świadczenia odszkodowawczego Skarbu Państwa.

Marginalnie dodać wypada, że Sąd Okręgowy słusznie zauważył, iż po stronie wnioskodawcy ostatecznie co do zasady powstała szkoda z tytułu utraconego zarobku na skutek zastosowanie niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania, jednakże obejmowała ona wyłącznie wynagrodzenie należne za okres, w którym poszkodowany przebywał w areszcie śledczym, tj. od 9 grudnia 2013 r. do 17 marca 2004 r. Przy czym, co znamienne, że przedmiotowa szkoda została już wnioskodawcy w pełni zrekompensowana poprzez przyznane mu i wypłacone odszkodowanie po przywróceniu do pracy w 2015 r. (świadczenie przekazane przez Urząd Celny obejmowało zarobek utracony od dnia tymczasowego aresztowania do czerwca 2004 r.). Tym samym w toku niniejszego postępowania niezasadne było zasądzenie na rzecz poszkodowanego ponownego świadczenia za okres wykonywania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. Skutkowałoby to wzbogaceniem się poszkodowanego, tj. uzyskaniem podwójnej kompensaty.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 437 § 1 k.p.k. utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Stosownie do treści art. 554 § 4 k.p.k. postępowanie w sprawie o odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie jest wolne od kosztów sądowych, stąd też kosztami postępowania apelacyjnego, Sąd II instancji obciążył Skarb Państwa.

Jarema Sawiński Krzysztof Lewandowski Przemysław Grajzer